

W I N T E R 2 0 1 2

DierenPerspectief

bewustzijn in wezenlijke afhankelijkheid tussen mens en dier

Welkom bij het tweede nummer van DierenPerspectief

Met deze nieuwsbrief informeren wij u vier keer per jaar over dierenwelzijn vanuit het perspectief van dieren zelf.

Wij wensen hiermee bewustzijn te creëren rond de wederzijdse afhankelijkheid tussen mens en dier en inzicht te geven in het werkelijke wezen van dieren.

U ontvangt DierenPerspectief omdat het thema dierenwelzijn ons allemaal raakt, bewust en onbewust. De informatie die met deze nieuwsbrief wordt vrijgegeven is input voor een maatschappelijke dialoog over wat dieren voor ons betekenen én hoe met dieren om te gaan. Inspiraties van Marieke de Vrij zijn de bron. We besteden aandacht aan de mens-dier-relatie in de breedst mogelijke zin, van gezelschapsdieren tot productiedieren en van intensieve veehouderij tot natuurbeheer.

De artikelen geven informatie om binnen uw eigen mogelijkheden zelf verantwoordelijkheid te nemen - DierenPerspectief biedt u nieuwe handelingsperspectieven. Als consument met betrekking tot het gebruik van dierlijke producten, als veehouder voor de wijze van huisvesting en omgang met dieren, als beleidsmaker en politicus voor dierwaardige regelgeving, als leerkracht voor dierwezenlijke educatie, als wetenschapper voor onderzoeksvragen en als houder van gezelschapsdieren voor een dierwaardige handelwijze.

Achtergrondinformatie over de onderwerpen vindt u op de gelijknamige website:

www.dierenperspectief.nl

IN DEZE UITGAVE

- ✓ **ACTUEEL** Meeuwenoverlast
Schmallenbergvirus
- ✓ **VERDIEPING** Hongerende grazers
De betekenis van dieren voor kinderen
- ✓ **DIERENRECHTEN** Het uiten van natuurlijke evolutiedrang
- ✓ **COLUMN DierWezen** Meeuw
- ✓ **INSPIREREND** Ekovlees boerderij: 'De laan van Wisch'
- ✓ **AGENDA**
- ✓ **QUOTE**
- ✓ **COLOFON**

Meeuwenoverlast

Meeuwen veroorzaken in steeds meer steden overlast. Hun gekrijs, vooral tijdens het broedseizoen op en rond het nest, ervaren veel mensen als irritant. Niet alleen overdag, maar ook in de nacht, wat tot gevolg heeft dat mensen niet meer rustig kunnen slapen. Meeuwen vervuilen de omgeving met hun uitwerpselen en beschadigen daarmee wasgoed dat buiten te drogen hangt en de lak van auto's. Ramen van gebouwen moeten dagelijks schoongemaakt worden en meeuwenpoep treft ook de hoofden en kleding van mensen. Er zijn mensen die de deur niet uitgaan zonder paraplu tegen de poep. En lekker buiten zitten in het zonnetje is er ook niet meer bij. Meeuwen veroorzaken ook vervuiling door het kapot pikken van vuilniszakken die aan de straatkant worden gezet. Nestmateriaal en uitwerpselen die afwering van daken belemmeren en dit kan vervolgens weer leiden tot wateroverlast. Bovenal veroorzaken deze vogels schrik en angst. Meeuwen maken duikvluchten op vermeende indringers in de buurt van hun nesten en in toenemende mate ook op mensen met voedselwaren in hun hand. Zelfs jonge kinderen in een wandelwagen worden belaagd bij het eten van een broodje, met trauma's als gevolg.

Maatregelen

De aanpak van de meeuwenoverlast vraagt een integrale benadering en samenwerking tussen betrokken partijen., waarbij gelijktijdig meerdere acties in gang worden gezet:

1. Herstel van het natuurlijke biotoop in de duinen.
2. Campagne die gericht is op het voorkomen van slordige omgang met voedselresten. In combinatie met het plaatsen van afsluitbare vuilnisbakken.
3. Het voorkomen van broedplekken op daken door het spannen van draad of linten en/of windturbines.
4. Geluiden maken die meeuwen afschrikken.

Toename van agressie

Het verwijderen van eieren en jonge meeuwen zal leiden tot een toename van levensbedreigend gedrag in de vorm van duikvluchten op het menselijke gezicht.

Lees meer: www.dierenperspectief.nl/actueel1.html

Actueel

Het Schmallenbergvirus, een tikkende tijdklok

Een jaar geleden, in december 2011, heerste er in Nederland bij koeien, geiten en schapen een nieuwe ziekte die veroorzaakt werd door een virus, dat het Schmallenbergvirus werd genoemd. Dit virus veroorzaakt aangeboren hersenafwijkingen en verminkingen bij ongeboren foetussen. Kenmerken zijn: een scheve nek, waterhoofd of stijve gewrichten. Bij de meeste met het virus besmette dieren worden de lammetjes en kalveren dood geboren. Levend geboren dieren zijn niet levensvatbaar. Aanvankelijk was er een meldingsplicht, maar sinds 6 juli 2012 is deze opgeheven. Is het gevaar geweken?

Marieke de Vrij: "Ogenschijnlijk lijkt het een minder risicovol virus dan de virusziektes die zich eerder hebben voorgedaan. Echter: schijn bedriegt. Dit virus kan zich namelijk ongemerkt verspreiden en na langere tijd weer opduiken met vergaande risico's. Waarschijnlijk is het een virus dat een generatie overslaat. Dus als de moeder het heeft, krijgt het jong (dat ogenschijnlijk gezond geboren wordt) het niet, maar het nageslacht van dit, straks volwassen, jong mogelijk weer wel. Het lijkt diep door te dringen in het geïnfecteerde dier en het lijkt ook iets te doen met de genen. Daardoor overlijden ook veel zieke foetussen en net geboren dieren.

Het virus heeft een niet te verklaren 'uithoudingsvermogen' en is voor menselijke begrippen stuurloos. De effecten lijken in het begin kleinschalig, maar kunnen uiteindelijk grootschalig zijn. Het virus lijkt zich in eerste instantie te concentreren op de plaats waar het voedsel gekauwd wordt en wel bij de speekselklieren zijwaarts van de kaakgewrichten, helemaal achteraan waar het kaakgewricht stopt.

Onderzoekers geven aan dat het virus geen negatieve effecten heeft voor de gezondheid van mensen. Op dit moment klopt dat ook nog, maar als er vlees (dierlijk weefsel) van met het virus besmette dieren genuttigd blijft worden, zullen er wel degelijk schadelijke effecten voor de menselijke gezondheid optreden. Het virus zal dieren van binnen steeds meer verzwakken, waardoor het virus overdraagbaar wordt op de mens. Een belangrijk gegeven dat er voor pleit om niet door te fokken met besmette dieren.

Het Schmallenbergvirus is een nogal exotische soort die overeenkomt met virussen uit tropische continenten. Waarschijnlijk ligt er een verklaring in het feit dat veel veevoedergrondstoffen vanuit die continenten gevoerd worden aan onze landbouwhuisdieren. Van groot belang in het voorkomen van dit soort virussen is het gebruik van veevoedergrondstoffen uit de eigen regio.

Lees meer: www.dierenperspectief.nl/actueel1.html

Verdieping/Actueel

Hongerende grazers in natuurgebieden

Versterven of afschieten?

Iedere winter speelt opnieuw de discussie hoe om te gaan met grazers in grote natuurgebieden die onvoldoende voedsel tot hun beschikking hebben om de winter door te komen. Er zijn twee stromingen: het natuurlijke proces zijn gang laten gaan versus ingrijpen omdat er sprake is van dierenleed. Verhitte discussies in de strenge winter van het voorjaar 2012 hebben in natuurgebied de Oostvaarders-plassen tot een nieuw beleid geleid, dat inhoudt dat de dieren, als er gebrek aan voedsel is, worden afgeschoten.

De vraag is wat het meest dierwaardig is: natuurlijk versterven of menselijk ingrijpen?

Marieke de Vrij zegt daarover het volgende:

Dierenliefhebbers zijn zeer begaan met dierlijk lijden. Met name de uitstoot van klanken, de waterig doorschijnende blik van lijdende dieren en het lichaam dat steeds verder in verval raakt, raakt hen diep. Om zo snel mogelijk een eind te maken aan het lijden van het dier verkiezen zij het doden van het dier boven een natuurlijk stervensproces. Wat zij vergeten, is dat dit lijden voor het dier van belang is voor het dieper ervaren van zijn natuurlijke vergankelijkheid. Wanneer er wordt ingegrepen en het dier daardoor te vroeg sterft, krijgt het zielelichaam te weinig tijd om zich los te kunnen maken van het vergankelijke lichaam van het dier. (Zie de vorige nieuwsbrief waarin uitvoerig geschreven is over het stervensproces bij dieren.)

Schrik en verbijstering helpen de ziel versneld het lichaam te verlaten, wat bij uitputting niet altijd het geval is. Afschieten kán in situaties waarin het dier erg verzwakt is een geoorloofde optie zijn, maar dat geldt niet in alle gevallen. Bovendien zijn er verschillen tussen diersoorten.

Edelherten

Door hun fijngevoeligheid ervaren herten op intense wijze het lijden tijdens hun ziekte- en stervensproces. Ze worden zelfs alerter dan anders. Herten raken ook vertwijfeld als hun jongen onvoldoende verzorgd kunnen worden. Door deze toenemende bovengevoeligheid wordt het dier op zichzelf teruggeworpen en kan het indrukken van buitenaf nauwelijks verwerken. Dit kan het afschieten van oudere dieren rechtvaardigen. Als daarvoor gekozen wordt, dan dient dit plaats te vinden met een gericht schot door het hart in de richting van de lever. Jonge herten dienen in de winter bijgevoerd te worden, omdat hun natuurlijke zwerfgebied te klein is.

Foto: Klaas Wiersma

Konikpaarden

Konikpaarden zijn erg gericht op zelfstandigheid, maar genieten evenzeer van samenzijn. In het samenzijn met de andere dieren van de kudde wordt de zelfstandigheid en uniciteit van de anderen zeer gerespecteerd.

Deze dieren lijden buitengewoon veel als leden van hun kudde zo ziek zijn dat ze zullen sterven. Ze blijven dan ook in de buurt. Het is alsof er iets van hun groepsidentiteit mee sterft. Om de kudde mentaal te versterken, qua innerlijke vitaliteit, kan het een hulp zijn om het sterven te bevorderen met een schot door de borst, opdat de groepsgeest zich weer actiever kan richten op zelfbehoud.

Heckrunderen

Deze runderen komen als ze verzwakken in een zwoele, dromerige sfeer terecht, waarin ze als het ware steeds verder wegzinken en menigmaal verkeren ze dan in een verijde staat. Dat maakt dat ze deels buiten zichzelf vertoeven. En als er sprake is van langdurig lichamelijk lijden, dan is hun zielelichaam deels al buiten henzelf aanwezig, waardoor de pijnbelasting van het lichaam weinig bewust ervaren wordt. Heckrunderen hebben in tegenstelling tot herten geen langdurige alerte helderheid. Om die reden ervaren zij bij versterving nauwelijks fysiek lijden.

Preventie

In feite start het voorkomen van verhongering bij het maken van meer doordachte keuzes ten aanzien van het uitzetten van dieren en van het aantal uit te zetten dieren. Het uitzetten van kleinere aantallen leidt minder snel tot problemen. Als je veel dieren in een begrensd natuurgebied als de Oostvaardersplassen wilt houden, dien je als beheerder ook de verantwoordelijkheid te nemen voor het beheer van de aantallen. Dit betekent het vroegtijdig vangen en transporteren van dieren naar andere leefgebieden waar nog volop ruimte is en waar het dier zich ecologisch thuis voelt. Wanneer dit niet tot de mogelijkheden behoort, dan dient men het natuurlijke verloop te respecteren.

Lees meer: www.dierenperspectief.nl/verdieping.html

Verdieping

De betekenis van dieren voor kinderen

Kinderen zoeken vaak fysiek contact met dieren, zeker als ze lichamelijk contact met hun ouders missen. Ze zijn er dol op om dieren te strelen. Veel kinderen hebben ook de neiging om hun voorhoofd tegen het voorhoofd van het dier aan te leggen en ze te kroelen in het nekgebied. Veel volwassen mensen raken elkaar niet aan, terwijl dieren heel fysiek met elkaar omgaan en kinderen uitnodigen om op die manier ook met hen om te gaan. Bij dieren kunnen kinderen aangeleerd gedrag loslaten en helemaal zichzelf zijn.

Wanneer kinderen rouwen

omdat er een dierbaar iemand is overleden of omdat ze iets dierbaars verloren hebben, dan vinden ze troost bij dieren.

Ze kunnen hun verdriet spontaan en ongeremd uiten.

Vaak zoeken dieren het kind ook zelf op als ze voelen dat het verdriet heeft. Kinderen praten vaak met dieren of fluisteren dieren op aandoenlijke wijze toe wat zij ervaren. Dit helpt ze om dicht bij hun eigen natuur te blijven.

Ook vinden kinderen het heerlijk om voor een dier te zorgen, zoals bijvoorbeeld het roskammen van een

paard of het kammen van de lange haren van een hond. Zo ontwikkelen ze hun zorgzame kwaliteiten.

Wat ouders kunnen betekenen

Neem kinderen regelmatig mee naar de kinderboerderij of een hertenkamp. Laat ze spelen met dieren. Of een dier op een boerderij adopteren: een koe of een varken of een kip. Ga vervolgens regelmatig op bezoek zodat de dieren in alle seizoenen en alle leeftijdsfasen meegemaakt worden. Kies wel een boerderij waar dieren volop ruimte hebben om op zo'n natuurlijk mogelijke manier te kunnen leven.

Indien de situatie het toelaat kun je ook een huisdier nemen. Zorg voor voldoende natuurlijke leefruimte en neem meer dan één dier van dezelfde soort, zodat ze ook gezelschap aan elkaar hebben. Bedenk dat een konijn buiten wil eten, op een kruidenrijk grasveld. Wandel regelmatig met de kinderen in de natuur. Op zoek gaan naar konijnen, eekhoorns en reeën. Vogels spotten en vlindersoorten inventariseren. Kinderen verwondering bijbrengen voor de 'geheimen van de natuur'.

Vraag op school bij de leerkrachten aandacht voor natuureducatie en misschien zelfs het opstarten van een kleine schoolboerderij.

Lees meer: www.dierenperspectief.nl/verdieping.html

Dierenrechten

De rechten van dieren zijn essentieel voor het herstel van de intrinsieke waarde van het dier en het tot zijn recht laten komen van wezenskenmerken

Dierenrecht 2: Het uiten van natuurlijke evolutiedrang

Evolutiedrang komt voort uit het behoud van de soort. Een dier past zich aan aan klimaatwisselingen, aan omgevingswisselingen en tracht zijn soort naar stabiliteit toe te bewegen binnen veranderende omstandigheden.

Wanneer dieren belemmerd worden om zich evolutionair te ontwikkelen, komt de stabiliteit van de soort in het gedrang. Momenteel worden diersoorten vaak vanuit economische en commerciële afwegingen aangepast aan de behoeften van de mens, zonder rekening te houden met de omgevingsbehoeften van het dier. Vroeger wisten boeren precies welke rassen het best aangepast waren aan de natuurlijke omstandigheden van hun eigen regio. Tegenwoordig worden de omstandigheden aangepast aan hoog productieve rassen en worden oorspronkelijke rassen, die aangepast waren aan regionale omstandigheden, met uitsterven bedreigd.

Snelle klimaatwisselingen en -veranderingen hebben niet alleen gevolgen voor diersoorten, maar ook voor landschapsveranderingen. Dat trekt een extra grote wissel op de overleving van diersoorten en dat maakt dat voldoende aanpassingstijd aan nieuwe omstandigheden soms ontbreekt. Bij uitsterving van soorten heb je menigmaal te maken met doorgeslagen commercieel gebruik van dieren, landschapsverandering en klimaatverandering.

De mens belemmert de natuurlijke evolutiedrang van dieren door wezenlijke veranderingen te bewerkstelligen. De meest vergaande wijzen daarbij zijn genetische manipulatie en klonen. Als medeschepsel is het niet aan de mens om raseigenschappen te beïnvloeden. Op het moment dat wij mensen de ontwikkeling van diersoorten gaan bepalen, is er geen sprake meer van een evolutionair proces.

Dat geldt ook voor huisdieren, honden en katten, die doorgefokt worden op uiterlijk. Daarbij gaat het vooral over fokken op schoonheidsprincipes. We hebben te weinig oog voor wat ze geestelijk uitbeelden in hun natuurlijk zijn. Daar verhouden wij ons te weinig toe. Lees meer: www.dierenperspectief.nl/dierenrechten.html

Column DierWezen

Dieren leven in het hier en nu, zijn niet bezig met verleden of toekomst. Iedere diersoort heeft wezenlijke kenmerken die de mens spiegelen in zijn eigen evolutionaire ontwikkeling. Voor de ontwikkeling van kinderen is het van groot belang dieren te ontmoeten in hun natuurlijke staat, zonder ze te vermensenlijken zoals in sprookjes geschiedt. Van het wezen van dieren valt veel te leren. Wees verwonderd.

Meeuw

Met zijn lange, smalle vleugels balancerend op de luchtstromen, zweeft meeuw boven het strand. Rechts van hem de golven van de zee en links het evenzo golvende landschap van het duin. Af en toe slaakt meeuw een paar langgerekte, hoge kreten om zijn aanwezigheid kenbaar te maken. Het gestroomlijnde lichaam van meeuw maakt dat hij lange tijd in de lucht kan doorbrengen. Zijn wit met grijze verenkleed doet hem daarbij, van onderaf gezien, soms verdwijnen tegen het wolkendek. Pas wanneer je hem zittend aantreft op een golfbreker of strandpaal, valt op dat meeuw wel degelijk kleur bezit, namelijk aan zijn snavel en poten.

Na een tijdje naar strand en wateroppervlak getuurd te hebben, duikt meeuw met een behendige glijbeweging richting de zandvlakte onder hem. Daar waar het zeewater het strand vochtig achterlaat na iedere aangespoelde golf, maakt hij zijn landing. De nattigheid te voelen onder zijn zwemvliezen, al speurend in de vloedlijn, stemt hem tevreden. Gedreven pikt meeuw tussen de schelpen, steentjes en resten drijfhout op zoek naar een lekker stukje zeewier. Hij houdt enorm van de zilte smaak en het wier is een welkome afwisseling op zijn menu van visjes.

Een stuk verder op het strand begint plotseling een groepje meeuwen druk en met korte schelle kreten te roepen. Samen duiken zij bovenop een aangespoelde, dode vis die door de meeuwen als lekkernij is herkend. Meeuw haast zich roepend richting het tumult en dringt zich tussen zijn soortgenoten om ook een hapje mee te krijgen van het maal. Het is een enorm kabaal en van heinde en ver komen steeds meer meeuwen op het

gekrijs af om zich te goed te doen aan de vis. Iedereen pikt en maakt herrie om de ander te vlug af te kunnen zijn. Uiteindelijk is de onverwachte maaltijd op en keert de rust weer terug op het strand. De meeuwen vervolgen hun weg. Meeuw vliegt op richting het duin. Daar, tussen het dichte helmgras, heeft hij zijn nest. De kolonie broedende meeuwen zorgt voor bescherming van haar nakomelingen, door de eieren in goed beschutte nesten te leggen; geen enkele vijand kan zich een weg banen door het dikke, scherpe helmgras dat de duinen hun stevigheid geeft. Binnen de kolonie meeuwen heerst een bijzondere verbondenheid. Hoewel ieder voor zich als einzelgänger binnen de groep aanwezig is, kan met één waarschuwend kreet het groepsgevoel worden opgeroepen. Ze hebben elkaar en elkaars opmerkingsgave nodig om zich te voorzien van voldoende voedsel en om in actie te komen bij onraad.

Meeuw duwt met zijn snavel een uitstaand veertje op zijn rug weer op zijn plaats en poetst vervolgens het dons op zijn borst. Zijn dichte verenkleed is in staat om hem warm en droog te houden. Dit komt hem goed van pas wanneer hij voor zijn visvangst in zee moet duiken. Ook tijdens het rondobbereren op de grote watervlaktes zorgt zijn dichte dons voor een aangename temperatuur. Die warmte brengt meeuw nu ook over op de eieren. Behoedzaam schikt hij zich over het broedsel en steekt zijn snavel opzij onder zijn vleugel.

Vlakbij ruist de zee en om hem heen wiegt zacht het helmgras in de wind.

Marina Tielke

Quote

Alle karaktereigenschappen van dieren zijn op een onderbewust niveau ook in mensen aanwezig. De dieren spiegelen ons dat voortdurend.

Maar dit fundamentele feit ontkennen we categorisch, waardoor we collectief akkoord gaan met het dierenmisbruik en dierenleed waarvan we allemaal op de hoogte zijn. Als hierin geen veranderingen komen, zullen er steeds ernstiger dierenziektes de kop op steken, die ook steeds dieper zullen ingrijpen op het mensenleven zelf.

Marieke de Vrij

Inspirerend

In deze rubriek berichten we ieder kwartaal over een inspirerend initiatief. Ditmaal Ekologische boerderij 'De laan van Wisch' in de Gelderse Achterhoek.

Ekologische vleesboerderij

In het Gelderse plaatsje Hengelo hebben Peter Bos en Francis van Aken samen een kleine boerderij met ossen, schapen, legkippen, varkens en een boerderijwinkel. Ze zijn ruim 12 jaar geleden overgeschakeld van een gangbaar melkveehouderijbedrijf naar een ekologische bedrijfsvoering. Peter: «In de gangbare melkveehouderij kostte het moeite om dieren gezond te houden. Dat lukte alleen met gebruik van antibiotica. Dat stond mij tegen. Het op natuurlijke wijze dieren gezond houden vraagt lagere productie-eisen, meer ruimte en biologisch voer.»

Het bedrijf telt een 50-tal ossen en vaarzen (jonge koeien die nog niet gekalfd hebben) voor de vleesproductie. De dieren krijgen meer tijd om slachtrijp te worden, 2 ½ jaar tegenover gangbaar ongeveer 1,5 jaar. Door de tragere groei heeft het vlees een andere structuur en veel betere kwaliteit, is het meer gemarmerd en veel smakelijker.

Waarom ossen houden en geen stieren?

Peter: «Als de dieren bij ons komen worden ze onder volledige verdoving gecasteerd door een dierenarts. Dit is voor het dier niet leuk, maar wel noodzakelijk vanuit veiligheidsoverwegingen. Met zo veel stieren in een wei is de veiligheid voor mensen niet gewaarborgd. Jaarlijks zijn er dodelijke ongevallen die door stieren worden veroorzaakt.

Als ze slachtrijp zijn brengen we de dieren zelf naar een kleine ambachtelijke slager. Daar verblijven de dieren nog minimaal 1 dag in een eigen hok, alvorens ze geslacht worden. Na het slachten blijft het karkas nog een week in een koelcel hangen, zodat het vlees kan rijpen alvorens het kleingemaakt en verpakt wordt. Daarna gaat het naar de vriezer van de boerderijwinkel.»

Kippen

Op de boerderij zelf worden een 50-60 tal legkippen gehouden van het ras Lohman. Deze kippen hebben een ruime vrije uitloop bij de boerderij. Geslachte vleeskippen voor de verkoop komen van het biologische kippenbedrijf van Herman Kemper. De hoenders zijn daar gehuisvest in royale luchtige hokken met ruim daglicht. Binnen hebben ze meer ruimte dan in reguliere houderijssystemen en de mogelijkheid om rond te scharrelen in het strooisel. Bovendien kunnen ze in de vrije uitloop de buitenlucht in en beschikken ze onbepaald over voer en open drinkwater. Kwaliteit wordt gekoppeld aan kleinschaligheid en beheersbaarheid. Hun motto is 'Liever 100 boeren met 1.000 kippen dan 10 boeren met 10.000 dieren'.

Is het bedrijf rendabel?

Peter: «Er zit geen dikke boterham in, maar we kunnen er met zijn tweeën wel van leven. Het directe contact met de mensen maakt het leuk. We zijn er trots op dat het vlees naar bewuste mensen gaat. Ook mensen met een kleine beurs moeten af en toe in de gelegenheid zijn om ons vlees te kopen. We zijn dus een beetje idealistisch.»

Lees meer: www.dierenperspectief.nl/inspiratie.html
www.ekovleesboerderij.nl

Dierenperspectief ieder kwartaal digitaal ontvangen?

U kunt zich gratis abonneren.

Voel u vrij om ook anderen op deze nieuwsbrief te attenderen.

Colofon

Nieuwsbrief DierenPerspectief is een initiatief van Wim van Oort, ambassadeur Dierenwelzijn van de Stichting De Vrije Mare.

Inhoudelijke bronnen zijn inspiraties van Marieke de Vrij, maatschappelijk raadvrouw van Stichting de Vrije Mare.

Vormgeving en redactie: Marina Tielke, Adri van Weelden en Wim van Oort.

Vragen en reacties: contact@dierenperspectief.nl

Nieuwsbrief ontvangen: contact@dierenperspectief.nl

Achtergrondinformatie: www.dierenperspectief.nl

Agenda

25 januari 2013

Werkconferentie 'Hongerende grazers in natuurgebieden'

24 februari 2013

Lezing 'Dierenrechten'

15 maart 2013

Werkconferentie 'Bestrijding meeuwenoverlast'

Voor data en locaties zie: www.dierenperspectief.nl/agenda.html